

Controle en Correctie van de tellingen van 1795, 1830, 1840, 1849, 1859 en 1930

Hennie Gooren (KUN/NIWI), Hans Heger (KUN/NIWI) en Tom Vreugdenhil (CBS)

De tellingen van 1795-1859 zijn gecontroleerd door Henny Gooren en Hans Heger; de telling van 1930 door Tom Vreugdenhil

1. VOLKSTELLING VAN 1795

BESTAND: 1759vt.xls

De volkstelling van 1795 zoals hier gepresenteerd, is gebaseerd op de gedrukte uitgave van de telling in 1796.¹ Deze bevat ten eerste een gedeelte met de gemeentelijke opgaven per provincie gerangschikt, gevolgd door de provinciale totalen. Ten tweede is er een alfabetische lijst waarin dezelfde gemeenten nogmaals zijn opgenomen. Hierna volgt nog een de recapitulatie met de totalen per letter van het alfabet.

Tot slot is er een register met plaatsen waar de hoofd- of kiezersvergaderingen voor de representanten ter Nationale Vergadering gehouden zijn.

De diverse lijsten zijn in de onderhavige digitale bron integraal opgenomen en in Excel gecontroleerd.

Bovendien zijn de gegevens over inwonertallen in de diverse lijsten onderling vergeleken. De totalen zijn herberekend en ook weer onderling vergeleken. Voor de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn de gegevens uit deze bron ook nog vergeleken met “Het Volk van Holland”². Bij geconstateerde fouten is het juiste gegeven vermeld. In de toegevoegde kolom met opmerkingen is aangegeven welke wijziging er heeft plaats gehad.

BESTAND: 1795HOLLAND.XLS

Naast de “Volkstelling van 1795” is er ook een publicatie van dezelfde volkstelling voor Holland afzonderlijk.³ Deze bevat ten eerste een alfabetische lijst van de telling, waarin achter elke plaats het aantal inwoners wordt vermeld, afgesloten met een recapitulatie per letter.

Vervolgens is er een lijst met het aantal inwoners per plaats, ingedeeld naar de in die tijd gebruikelijke verdeling van Holland in jurisdicties, baljuws, heerlijkheden en geografische samenvoegingen, afgesloten met een recapitulatie per gebied.

Holland werd in de Nationale Vergadering vertegenwoordigd door 55 representanten. Daartoe werd Holland verdeeld in 55 districten met elk ongeveer 1500 inwoners. Per district werden er 30 grondvergaderingen gevormd, elk bestaande uit ongeveer 500 inwoners. Deze grondvergaderingen benoemden elk een kiezer. Dit leverde per district 30 kiezers op die een representant kozen.

De genoemde publicatie bevat de verdeling van Holland in 55 districten met per district de vermelding van de bijbehorende plaatsen, het inwonertal en het aantal grondvergaderingen per

¹ *Volks-tellinge in de Nederlandsche Republiek. Uitgegeven op last der commissie tot het ontwerpen van een plan van constitutie voor het volk van Nederland. 1796* (Den Haag 1796)

² *Rapport van de commissie tot de telling en verdeeling van het volk van Holland* (Den Haag 1796)

³ *Rapport van de commissie tot de telling en verdeeling van het volk van Holland* (Den Haag 1796)

plaats. Aansluitend wordt de hoofdplaats genoemd waar de kiezers bijeen moesten komen om de representant te kiezen.

Tot slot is er nog een lijst die voor elk van de 55 districten aangeeft uit welke gebieden het is samengesteld.

De diverse lijsten uit deze gedrukte bron zijn hier integraal overgenomen. De gegevens zoals hier gepresenteerd, zijn gecontroleerd op fouten. Daartoe zijn de diverse lijsten ter vergelijking naast elkaar gelegd.

De gegevens uit deze bron zijn ook vergeleken met de algemene Volkstelling der Nederlandsche Republiek van 1795. Voorts zijn alle totalen opnieuw berekend. De behandeling van aangetroffen fouten of afwijkingen is in de kolom opmerkingen verantwoord.

2. VOLKSTELLING 1830

De resultaten van de volkstelling van 1830 zijn niet in hun geheel, maar in gedeelten en op verschillende momenten in de 19^e eeuw gepubliceerd. De Volkstelling van 1830 zoals in deze digitale bron gepresenteerd, is derhalve gebaseerd op meerdere gedrukte bronnen. Per bestand is vermeld welke publicatie de grondslag vormde. De telling is ingevoerd door Hans Heger en Henny Gooren, en vervolgens gecontroleerd in Excel op data-entryfouten en bronfouten.

BESTAND: 1830vt.xls

Dit is gebaseerd op: “Bijdragen tot de algemeene Statistiek van Nederland”. Jaargang 1878. Aflevering I. (’s Gravenhage 1880).⁴ Hierin zijn per provincie alle gemeenten vermeld met de opgave van het aantal mannen en het aantal vrouwen per gemeente. Het totaal van beide geslachten is niet vermeld. In deze publicatie werden achtereenvolgens de uitkomsten van de eerste tot en met de vijfde tienjaarlijkse volkstelling opgenomen. Daaraan zijn nog bevolkingsopgaven van gemeentebesturen over 1878 toegevoegd. Tot slot bevat de bron nog de oppervlakten van de gemeenten. In de onderhavige digitale bron zijn uitsluitend de opgaven uit 1830 opgenomen. Wel zijn de noten, die veelal betrekking hebben op grenswijzigingen tussen gemeenten, integraal opgenomen.

Toegevoegd zijn twee kolommen, bevattende respectievelijk de standaard schrijfwijze van de betreffende plaats en de gemeentecode.

De bevolkingsopgaven zijn zoveel mogelijk gecontroleerd op fouten. Daartoe zijn alle totalen herberekend. De totalen van beide geslachten zijn berekend en indien mogelijk, vergeleken met opgaven uit andere gedrukte bronnen. Om de controlemogelijkheden uit te breiden zijn er nog man-vrouw ratio’s berekend. Sterk afwijkende uitkomsten werden nauwkeuriger bekeken. Bij gevonden afwijkingen is in de kolom opmerkingen verantwoord of er correcties zijn aangebracht. Ten slotte blijkt er in de opgave van Amsterdam een belangrijke afwijking te zitten. De opgave van de bevolking naar geslacht en gezindheid is gebaseerd op de stand van zaken op 16 november 1829, de dag van de telling. De opgave van de bevolking naar ouderdom en burgerlijke staat is gebaseerd op de stand van zaken op 1 januari 1830. Dit laatste was volgens de voorschriften van de telling de bedoeling.⁵ In de digitale bron is derhalve uitgegaan van het bevolkingscijfer van Amsterdam op 1 januari 1830. Voor zover in de digitale bron is afgeweken van de gedrukte bron is dat in een noot verantwoord.

⁴ *Bijdragen tot de algemeene statistiek van Nederland*. [Jaargang 1878.- Aflevering I.] Bevolking, oppervlakte. (’s Gravenhage 1880)

⁵ Zie: *Bijdragen tot de algemeene statistiek van Nederland* [Jaargang 1878.- Aflevering I.] Bevolking, oppervlakte. (’s Gravenhage 1880) pp. 6-7; *Volkstelling 1859* Deel II, 2^e gedeelte, pp. 408-409.

BESTAND: 1830lob.xls

Deze digitale bron is gebaseerd op: “Stand van de bevolking der steden en gemeenten van het Koninkrijk der Nederlanden op 1 januari 1830. Uitgegeven op last van Z.M. de Koning in het Jaarboekje van Lobatto”.⁶ Hierin is opgenomen een staat van de bevolking uit 1830 die niet volledig is. Ten eerste is Limburg niet weggelaten. Voorts zijn per provincie de steden afzonderlijk vermeld, maar de dorpen zijn samengenomen met inbegrip van steden die men in die tijd tot het platteland vond behoren. Telkens is het aantal vrouwen, het aantal mannen en het totaal der beide geslachten genoteerd. Enkele provincies hebben indertijd extra controles ondergaan, waardoor de opgaven daarvan nauwkeuriger zijn dan van de overige. Deze speciaal gecontroleerde provincies zijn gemerkt met een “*”.

Deze staat is hier integraal overgenomen. Daaraan zijn twee kolommen toegevoegd, teneinde vergelijking met andere tellingen te vergemakkelijken. Een kolom bevat de standaard schrijfwijze van de plaatsnaam, een andere de gemeentecode.

Alle gegevens zijn gecontroleerd op fouten. De totalen zijn herberekend en eventuele fouten zijn vermeld in een kolom “Opmerkingen”. De bevolkingsaantallen zijn ook vergeleken met de gegevens uit de andere publicaties, teneinde fouten en vergissingen op te sporen.

BESTAND: 1830god.xls

In ditzelfde jaarboekje is de bevolkingssamenstelling naar godsdienstige gezindheden opgenomen, waaraan is toegevoegd een kolom met het totaal der bevolking.⁷ Helaas zijn er uitsluitend provinciale uitkomsten vermeld (zonder Limburg) en geen gemeentelijke.

Ook deze telling is integraal opgenomen.

De gegevens zijn gecontroleerd door de totalen opnieuw te berekenen. De uitkomsten zijn vergeleken met de opgaven uit de andere gedrukte bronnen. De behandeling van gevonden afwijkingen is opgenomen in de kolom “Opmerkingen”.

BESTAND: 1830bslft.xls

Ten derde is er de publicatie van de Volkstelling uit 1859.

De bijlage tot deel II bevat ouderdomsstaten naar geslacht en burgerlijke staat voor iedere provincie en heel Nederland, gebaseerd op de volkstelling van 1830.⁸

Deze gegevens zijn in de digitale bron integraal opgenomen. De gegevens zijn gecontroleerd op eventuele fouten. Daartoe zijn alle gegeven totalen opnieuw berekend en vergeleken met de totalen in de andere publicaties. De gegevens van “Het Rijk” zijn vergeleken met een optelling van de provinciale cijfers. Bovendien is er nog een vergelijking gemaakt met een bevolkingsstaat in het Jaarboekje van Lobatto dat de leeftijdsopbouw van de Nederlandse bevolking bevat, exclusief Limburg.⁹ De behandeling van gevonden afwijkingen is opgenomen in de kolommen met opmerkingen.

⁶ ‘Stand van de bevolking der steden en gemeenten van het Koninkrijk der Nederlanden op 1 januari 1830. Uitgegeven op last van Z.M. de Koning in het Jaarboekje van Lobatto.’ In: *Jaarboekje van Lobatto* (’s-Gravenhage 1831) pp. 121-129.

⁷ *Ibidem*, p. 127

⁸ *Volkstelling 1859*. Deel II. 2° Gedeelte. (’s Gravenhage) Bijlage pp. 407-419.

⁹ Zie: *Jaarboekje van Lobatto*, (1832) p. 117.

BESTAND: 1830lim.xls

In dezelfde bijlage zijn de resultaten van de volkstelling uit 1830 voor het Nederlandse deel van de provincie Limburg opgenomen.¹⁰ De bron is hier integraal overgenomen. Toegevoegd zijn een kolom met de standaard schrijfwijze, en een kolom met de gemeentecode.

De gegevens zijn gecontroleerd door de gegeven totalen opnieuw te berekenen. Het totaal van de bevolking per gemeente is ook vergeleken met het totaal van de inwoners naar kerkgenootschappen. Voorts zijn de totalen naar burgerlijke staat vergeleken met de resultaten in de ouderdomsstaat. (Bestand: 1830bslft.xls) De behandeling van gevonden fouten of afwijkingen is in de toegevoegde kolom opmerkingen verantwoord.

BESTAND: 1830rec.xls

Voor Nederland als geheel is er een recapitulatie gemaakt, welke is gepubliceerd in de bijlage van de Volkstelling van 1859.¹¹ Deze is hier integraal overgenomen en gecontroleerd op fouten. De gegevens voor Noord-Holland zijn aangepast aan de gecorrigeerde opgaven voor Amsterdam, zoals in dezelfde gedrukte bron is vermeld.¹²

3. VOLKSTELLING 1840

De algemene volkstelling van 1840, zoals gepresenteerd in deze digitale bron, is gebaseerd op de gedrukte uitgave van 1841, en op de aanvullingen en correcties die als bijlage van de telling van 1859 zijn gepubliceerd. Deze telling is ingevoerd door Hans Heger en Henny Gooren, en vervolgens gecontroleerd in Excel op data-entryfouten en bronfouten.

BESTAND: 1840vt.xls

Dit bestand is gebaseerd op de “Staten van de bevolking der steden en gemeenten van het Koninkrijk der Nederlanden”.¹³ De telling bevat voor elke gemeente het aantal huizen, het aantal huisgezinnen, het aantal mannen, het aantal vrouwen, en het totaal aantal inwoners. Zij bevat verder per geslacht een indeling naar burgerlijke staat en een indeling van de bevolking naar godsdienstige gezindheid.

De provincies zijn ingedeeld naar steden en gemeenten. De plattelandsgemeenten zijn vaak gerangschikt naar district of arrondissement. Er zijn totalen gegeven van de steden, de districten, de plattelandsgemeenten en de provincie als geheel.

Deze gedrukte bron is hier integraal overgenomen. Daaraan zijn twee kolommen toegevoegd met respectievelijk de standaard schrijfwijze van de plaatsnaam en de gemeentecode. Dit om vergelijking met andere bronnen te vergemakkelijken. Voorts zijn er nog kolommen met opmerkingen en bronfouten toegevoegd.

De gegevens zijn allemaal gecontroleerd op fouten bij het invoeren. Voorts zijn alle totalen herberekend en vergeleken voor zover mogelijk. Bijvoorbeeld het berekende totaal van alle gezindheden moet gelijk zijn aan het gegeven totaal der inwoners. Het totaal der mannen moet gelijk zijn aan het getal der mannen naar burgerlijke staat. De behandeling van geconstateerde fouten is in de kolom bronfouten of opmerkingen verantwoord.

¹⁰ *Volkstelling 1859*. Deel II. 2° Gedeelte, pp.410-413.

¹¹ *Ibidem*, p. 408

¹² *Ibidem*, p. 409

¹³ *Staten van de bevolking der steden en gemeenten van het Koninkrijk der Nederlanden, op den 1. januarij 1840, naar aanleiding der jongste algemeene volkstelling, uitgegeven met autorisatie van Z.M. den Koning* ('s Gravenhage 1841)

Belangrijke correcties op de Volkstelling van 1840 zijn te vinden in de bijlage van de volkstelling van 1859.¹⁴ Het betreft met name de provincie Limburg en Nederland als geheel. Alle correcties die op genoemde bijlage zijn gebaseerd, zijn in de kolommen met opmerkingen verantwoord. De verbeterde opgaven voor Limburg betreffen data naar burgerlijke staat, maar niet die naar godsdienstige gezindheid. Het totaal der inwoners naar burgerlijke staat wekt hierdoor af van het totaal naar gezindheid. De juiste indeling naar gezindheid was op basis van deze bronnen niet te achterhalen. Bij de opmerkingen wordt u op deze afwijkingen geattendeerd.

BESTAND: 1840bslft.xls

In dit bestand zijn de provinciale lijsten van de leeftijdsopbouw en de burgerlijke staat van de bevolking opgenomen. Hiervoor is in hoofdzaak gebruik gemaakt van de “Staten van de bevolking der steden en gemeenten” uit 1841.¹⁵ Deze bevat voor elke provincie, met uitzondering van Limburg, een opgave van de bevolking naar ouderdom en burgerlijke staat. Deze lijsten zijn in de digitale bron integraal overgenomen. Voor Limburg ontbreekt in de betreffende bron echter de indeling naar burgerlijke staat. In de bijlage van de Volkstelling van 1859 is de volledige staat van de bevolking naar ouderdom en burgerlijke staat van Limburg opgenomen.¹⁶ De opgaven van Limburg en Nederland als geheel zijn hieruit overgenomen.

Voor de provincie Gelderland bevat deze bijlage gecorrigeerde lijsten.¹⁷ Deze zijn in de onderhavige digitale bron verwerkt. In de kolommen met opmerkingen zijn afwijkingen van de oorspronkelijke opgaven uit 1841 verantwoord.

De bevolkingsstaten zoals hier gepresenteerd, zijn gecontroleerd op fouten. Ten eerste op fouten bij het invoeren van de data. Ten tweede zijn alle totalen herberekend en indien nodig gecorrigeerd. Voorts zijn de totalen, zoals op diverse plaatsen gegeven, onderling vergeleken en eventueel aangepast. In de kolommen “opmerkingen”, zijn steeds alle correcties en aanpassingen vermeld.

4. VOLKSTELLING 1849

De volkstelling van 1849 is in 1852 gepubliceerd, in 4 banden. Per provincie en voor het Rijk heeft VT1849 de volgende indeling: kleine tabellen, 1^e deel, 2^e deel, 3^e deel, 4^e deel.

De gegevens zoals in de digitale bron gepresenteerd, zijn gebaseerd op deze publicatie.

De oorspronkelijke opzet is gehandhaafd. Wel zijn er enkele kolommen toegevoegd die het gebruik kunnen vergemakkelijken. In de kolommen noten en opmerkingen zijn de noten uit de gedrukte bron opgenomen, alsmede de errata die in de diverse delen achteraf zijn opgenomen. Daarnaast zijn er twee kolommen opgenomen met data-entry fouten en bronfouten.

Uitgevoerde controles.

De controles op de ingevoerde volkstelling zijn uitgevoerd in Excel. Bij het overzetten van de aangeleverde bron deed zich een probleem voor bij de duizendtallen. Getallen boven de duizend zijn in de gedrukte bron voorzien van een komma. Excel leest dit echter als een getal met decimalen achter de komma. De laatste “nullen” zijn dan overbodig, en werden weggelaten. In de gecontroleerde delen is hiervoor gecorrigeerd; in de “kleine tabellen” echter niet.

¹⁴ *Volkstelling 1859*. Deel II, 2^e gedeelte ('s Gravenhage) pp. 409-410, 420-421.

¹⁵ *Staten van de bevolking der steden en gemeenten van het Koninkrijk der Nederlanden, op den 1. januarij 1840, naar aanleiding der jongste algemeene volkstelling, uitgegeven met autorisatie van Z.M. den Koning* ('s Gravenhage 1841).

¹⁶ *Volkstelling 1859*. Deel II, 2^e gedeelte ('s Gravenhage) pp. 409 en 419

¹⁷ *Ibidem*, pp. 409-410, 420-421.

Kleine tabellen.

De zogenaamde “kleine tabellen”, die min of meer de grote bestanden samenvatten, zijn niet gecontroleerd. De noten in de bron zelf en de errata zijn wel verwerkt.

Opgemerkt moet worden dat de beknopte beroepenlijst op p. VI en VII voor geen enkele provincie zijn ingevoerd. Zij horen thuis bij de zgn. “kleine tabellen”.

Deel 1.

Dit is een zeer omvangrijk bestand. Het bevat bevolkingsgegevens per wijk. Het betreft de indeling naar huizen, aantal huisgezinnen, inwoners, verblijf, burgerlijke staat, geboorteplaats en godsdienst. Dit alles uitgesplitst naar mannen en vrouwen, hetgeen 74 kolommen naast elkaar opleverde. De data zijn er per wijk, met de totalen per gemeente en provincie.

De gegevens zijn allemaal gecontroleerd op data-entry fouten en bronfouten. Daartoe zijn verticale en horizontale controles uitgevoerd. De som van de gegeven gemeentelijke totalen in een provincie samen, moest gelijk zijn aan het gegeven provinciale totaal. Het aantal mannen en vrouwen naar godsdienst, verblijf, burgerlijke staat en geboorteplaats moest steeds gelijk zijn.

Waar dit niet het geval was, is nagegaan of er sprake was van een data-entry fout of een bronfout. Data-entry fouten zijn vervangen door het correcte gegeven. Bronfouten zijn altijd in de kolom ‘bronfouten’ vermeld. Indien mogelijk zijn ze vervangen door het juiste gegeven. Dit is altijd uitdrukkelijk verantwoord in de kolom ‘bronfouten’.

Voorts zijn de gemeenten en wijken gecontroleerd op de schrijfwijze. De errata, die in het aangeleverde bestand niet waren opgenomen, zijn verwerkt, en verantwoord in de kolom opmerkingen.

Twee pagina’s van Noord-Holland bleken overgeslagen te zijn. Deze zijn ingevoerd en gecontroleerd. Ze zijn niet van een rolnummer voorzien.

Deel 2.

Dit is de verzameling van de gegevens uit deel 1 per gemeente. Het betreft vrijwel dezelfde informatie aangevuld met drie kolommen. De drie toegevoegde kolommen bevatten het totaal aantal huizen, het totaal der bewoonde huizen en schepen, en het totaal der beide geslachten. Hier zijn dezelfde controles toegepast als op deel 1. De laatste 3 kolommen bleken niet ingevoerd te zijn. Dit is alsnog gedaan.

De provinciale totalen zijn vergeleken met deel 1.

Deel 3.

Deel 3 bevat de verdeling van de bevolking naar leeftijd, geslacht en burgerlijke staat. De gegevens zijn geaggregeerd op het niveau van de steden samen, de plattelandsgemeenten samen, en stad en platteland samen. Enkele grote steden zijn afzonderlijk opgenomen, zoals Amsterdam, Rotterdam enz.

De gegevens zijn zoveel mogelijk gecontroleerd. De horizontale totalen zijn gecontroleerd en de verticale. De gegeven kolomtotalen van stad en platteland samen zijn vergeleken met de berekende afzonderlijke totalen.

De data-entry fouten zijn vervangen. De bronfouten zijn wel aangegeven in “opmerking” bij de betreffende cel, maar niet meer vervangen door het juiste gegeven.

Deel 4.

In dit deel is de bevolking ingedeeld naar beroepen, naar geslacht en leeftijdscategorie. Per provincie is er een indeling naar steden en platteland zoals in deel 3.

Alle gegeven totalen zijn gecontroleerd op data-entryfouten en bronfouten. Daartoe zijn zowel de horizontale totalen, als de kolomtotalen herberekend. De kolomtotalen van stad en platteland samen zijn vergeleken met de berekende afzonderlijke totalen.

De data-entry fouten zijn vervangen. De bronfouten zijn wel aangegeven in een “opmerking” bij de betreffende cel, maar niet meer vervangen door het juiste gegeven.

5. VOLKSTELLING 1859.

De volkstelling van 1859 is gepubliceerd in 1863 in 5 banden. Zij heeft een geheel andere opzet dan die van 1849.

De indeling is sterker gedifferentieerd. Deel 1 is onderverdeeld in een 1^e tot en met 5^e gedeelte, waarbij enkele gedeeltes weer gescheiden zijn in A, B, en C. De telling is tevens onderverdeeld in een feitelijke en een werkelijke bevolking.

Daarbij zijn de diverse gegevens veel meer uit elkaar gehaald. De 74 en zelfs 77 datakolommen naast elkaar van VT1849, zijn hier in kleinere gedeeltes opgenomen. Een ander verschil is de spreiding van de gegevens per provincie. In de telling van 1849 werden per provincie eerst alle delen achtereenvolgend behandeld. In 1859 zijn per deel eerst alle provincies afgehandeld. Dit betekent dat gegevens per gemeente en per provincie in de gedrukte bron zeer verspreid staan.

In de digitale bron is de oorspronkelijke opzet gehandhaafd. De noten die onderaan de bladzijden in de gedrukte bron stonden, zijn opgenomen in een kolom “noten” aan het einde van de betreffende regel.

De telling van 1859 is gecontroleerd vanaf deel 1, de plaatselijke indeling der bevolking, tot en met deel 1, 3^e gedeelte C. Het overige deel van de volkstelling is niet gecontroleerd. Het eerste gedeelte met kleine tabellen is ook niet gecontroleerd.

Uitgevoerde controles.

De controles op de ingevoerde volkstelling zijn uitgevoerd in Excel. Bij het overzetten van de aangeleverde bron deed zich een probleem voor bij de duizendtallen. Getallen boven de duizend zijn in de gedrukte bron voorzien van een komma. Excel leest dit echter als een getal met decimalen achter de komma. De laatste “nullen” zijn dan overbodig, en werden weggelaten. In de gecontroleerde delen is hiervoor gecorrigeerd.

Deel 1, 1^e gedeelte.

Deel 1, 1^e gedeelte bevat de plaatselijke indeling naar huizen, huisgezinnen, en inwoners. Plaatsen zijn verdeeld in wijken. Een wijk is weer uitgesplitst in het gebied binnen de kom, buiten de kom, en schepen. Per plaats zijn er totalen binnen de kom, buiten de kom, voor de schepen binnen de kom, en schepen buiten de kom. Tot slot is er een totaal per plaats. Dit is de maximale onderverdeling per plaats, die niet altijd werd toegepast.

Alle vermelde totalen zijn herberekend en gecontroleerd. Horizontale controles waren niet mogelijk. Afgesproken was om geen vergelijkende controle toe te passen met andere delen van de bron. De controles zijn beperkt tot de mogelijkheden die binnen de tabel bestonden. Alle data-entry fouten zijn vervangen door het juiste gegeven. Opvallend was de veelvuldige vermelding van een “8”, waar oorspronkelijk een “3” stond.

Voorts zijn de plaatsen en wijken op hun spelling gecontroleerd. De spelling van de gedrukte bron is steeds aangehouden. Bronfouten zijn buiten beschouwing gebleven.

Deel 1, 2^e gedeelte.

Deel 1, 2^e gedeelte bevat de bestemming der onbewoonde huizen per plaats. De plaatsen zijn nu niet verder opgesplitst in wijken. Deze tabel maakt wel een horizontale controle mogelijk, welke is uitgevoerd. Een vergelijking met het 1^e gedeelte is volgens afspraak niet gemaakt. Wat betreft de kolommen, was er een controle van de provinciale totalen mogelijk. Ook deze is uitgevoerd. De behandeling van data-entry fouten is als bij deel 1, 1^e gedeelte. Wederom bleek het vermelden van een “8” waar een “3” moest staan zeer vaak voor te komen. De plaatsen zijn op hun spelling gecontroleerd. Bronfouten zijn buiten beschouwing gebleven.

Deel 1, 3^e gedeelte A.

Deel 1, 3^e gedeelte A bevat kolommen met per gemeente de huizen, schepen, huisgezinnen, huizing (verwant, niet-verwant, etc.), totaal der bewoners, indeling naar geboorteplaats.

Het levert zowel horizontale als verticale controlemogelijkheden. Deze zijn allemaal uitgevoerd. De bevolking, ingedeeld naar huizing, moest overeenkomen met de bevolking naar geboorteplaats en het totaal van de bevolking. Ook per geslacht is deze controle gedaan.

De eerste 4 kolommen konden alleen verticaal worden gecontroleerd. De laatste kolom bleek niet ingevoerd; dit is alsnog gedaan.

De behandeling van data-entry fouten is als bij deel 1, 1^e gedeelte. Wederom bleek het vermelden van een “8” waar een “3” moest staan zeer vaak voor te komen. De plaatsen zijn op hun spelling gecontroleerd. Bronfouten zijn buiten beschouwing gebleven.

Deel 1, 3^e gedeelte B.

Deel 1, 3^e gedeelte B bevat kolommen met per gemeente een indeling van de bevolking naar burgerlijke staat, en naar woonplaats. Voorts zijn er 8 kolommen met afwezigen, en 4 met doofstommen en blinden. Ook hier zijn zowel horizontale als verticale mogelijkheden tot controle. Dit is allemaal uitgevoerd. Het totaal der vrouwen naar geboorteplaats moet overeenstemmen met het totaal naar woonplaats. Hetzelfde geldt uiteraard voor de mannen. De kolommen met blinden, doofstommen en afwezigen kunnen alleen verticaal herberekend worden. De laatste kolom was niet ingevoerd, hetgeen alsnog is gedaan.

De behandeling van data-entry fouten is als bij deel 1, 1^e gedeelte. Wederom bleek het vermelden van een “8” waar een “3” moest staan zeer vaak voor te komen. De plaatsen zijn op hun spelling gecontroleerd. Bronfouten zijn buiten beschouwing gebleven.

Deel 1, 3^e gedeelte C.

Deel 1, 3^e gedeelte C bevat de indeling naar kerkgenootschappen per gemeente.

Hier was uitsluitend een verticale herberekening van totalen mogelijk. Deze is uitgevoerd.

De laatste kolom was niet ingevoerd, hetgeen alsnog is gedaan.

De behandeling van data-entry fouten is als bij deel 1, 1^e gedeelte. Wederom bleek het vermelden van een “8” waar een “3” moest staan zeer vaak voor te komen. De plaatsen zijn op hun spelling gecontroleerd. Bronfouten zijn buiten beschouwing gebleven.

6. VOLKSTELLING 1930.

De publicaties van de volkstelling 1930 bestaan uit tien delen. De data-entry bestanden van de eerste 9 delen, voornamelijk bestaande uit tabellen, zijn omgezet naar Excel spreadsheets, met daarbinnen per tabel, staat of lijst een werkblad. Per (papieren) deel is één Excel spreadsheet gemaakt. Deel 10, dat uit allerlei lijsten en classificaties bestaat, is omgezet in een Access-database.

De diverse lijsten zijn eenduidig en onderling consistent gemaakt; daarbij is een aantal fouten verbeterd. Aan de items zijn, waar nodig, codes toegevoegd om er codelijsten voor StatLine mee te kunnen maken. Een en ander is in twee documenten beschreven (één voor de conversie naar Excel en één voor de codelijsten).

Per deel of spreadsheet waren de werkzaamheden de volgende:

Deel 1, 10 tabellen:

Van tabel 1 (Plaatselijke indeling; gegevens over bevolking en woningen op wijk- en buurtniveau) bleek de tweede helft van het bestand te ontbreken. Hiernaar is wel gezocht, onder andere op het CBS en bij het data-entry bedrijf, maar het is niet gevonden. Waarschijnlijk is dit gedeelte nooit ingevoerd. De gegevens van het ontbrekende gedeelte betreffen de wijk- en buurtindeling van de gemeenten Limbricht tot en met Zwollerkerspel. Het gaat om de images 17_0190 tot en met 17_0259. In de gedrukte publicatie zijn dit de pagina's 142 tot en met 281. De ontbrekende gegevens worden momenteel ingevoerd bij het NIWI. Wat er van tabel 1 is, is gecontroleerd. Als tabel 1 compleet is, kan de gehele tabel met hetzelfde programma gecontroleerd worden.

Tabel 2 bestaat uit geaggregeerde gegevens uit tabel 1. Ook hier is gecontroleerd wat er gecontroleerd kan worden. Als tabel 1 klaar is, wordt met een apart programma tabel 2 hieruit berekend en vergeleken met de bestaande tabel 2.

De tabellen 3 tot en met 10 zijn geheel gecontroleerd.

Deel 2, 6 tabellen:

Deze zijn geheel gecontroleerd.

Deel 3, 4 tabellen:

De tabellen 1, 3 en 4 zijn geheel gecontroleerd. Voor tabel 2 is een lijst met verschillen gemaakt; deze moet nog gecontroleerd worden. Dit ligt er nog, omdat het een zeer grote lijst is: horizontale en verticale controles resulteren in meer dan 2000 meldingen van verschillen; in eerste instantie moeten 450 regels gecontroleerd worden, daarna kijken wat er overblijft.

Deel 4A, 3 tabellen:

Tabel 1 is klaar, van de tabellen 2 en 3 zijn de lijsten met verschillen gereed om gecontroleerd te worden.

Deel 4B, 2 tabellen:

Deze moeten nog gedaan worden.

Deel 5, 1 tabel:

Deze is gecontroleerd.

Deel 6:

Dit zijn sterftetafels, deze laten we voorlopig even zitten.

Deel 7, 5 tabellen:

Deze moeten nog gedaan worden.

Deel 8, een groot aantal kleine tabellen:

Deze moeten nog gedaan worden. Eerst moet geanalyseerd worden wat hier precies in staat en wat we er mee kunnen doen.

Deel 9, vergelijkingen met eerdere tellingen:

Voorstel is om hier apart naar te kijken.

Deel 10, classificaties:

Deel 10 bestaat uit allerlei lijsten en classificaties; deze zijn ingevoerd in een Access database. In deze database staan codelijsten voor:

- Provincies
- Economisch-geografische gebieden
- Gemeenten
- Bedrijfsklassen
- Bedrijfsgroepen
- Bedrijven
- Beroepsgroepen volgens de bedrijfsindeling
- Beroepsgroepen volgens de beroepsindeling
- Beroepen

Deze codelijsten zijn niet verder gecontroleerd.